

Alicja SZUBERT

Kazimierz MICHALEWSKI

(Łódź)

GRAFFITI ŁÓDZKIE

Temat graffiti nie pojawiał się do tej pory w opracowaniach językowych. Był przedmiotem zainteresowania socjologów i teoretyków sztuki. Hasło „graffiti” pojawiło się w *Małym słowniku subkultur młodzieżowych*¹ oraz w *Małym leksykonie sztuki współczesnej*². Wydany został także album *Polskie mury. Graffiti – sztuka czy wandalizm?*³

Niniejszy artykuł omawia konstrukcje składniowe napisów na murach oraz podejmuje problem oddziaływania graffiti na zachowania językowe członków społeczności miejskiej.

Przedmiotem analizy są napisy pochodzące z łódzkich murów, ogrodzeń, tramwajów itp.

Graffiti są różne pod względem stopnia komplikacji formalnej. Relatywnie często spotyka się (również jednowyrazowe) wypowiedzenia niewerbalne, ale też zdania (nawet złożone) i składające się z kilku wypowiedzeń teksty.

Jednowyrazowe zawiadomienia to przede wszystkim imiona, np.: KUBULKA, BOLEK, ARUS, przezwiska: MISIEK, GUMUS, KOŁEK, GRUSIA, imiona postaci filmowych, telewizyjnych (w tym z reklam), literackich, np.: KOKOLINO, GIZMO, KARGUL, PASZCZAK, nazwy instytucji, np.: POLICJA, czasem zresztą celowo zdeformowane brzmieniowo, morfologicznie, np.: SOLIMARNOŚĆ, SOLIMAMDOŚĆ, SOLIBIEDA. Są też oczywiście wyrazy wulgarne, np. DUPA. Zdarza się, że jednowyrazowe napisy są elementami komunikatów zawierających składniki niejęzykowe. Taką funkcję pełni np. napis JADALNIA umieszczony na śmietniku i napis GRAFFITI

¹ M. Pęczak, *Mały słownik subkultur młodzieżowych*, Warszawa 1992.

² T. Rudomino, *Mały leksykon sztuki współczesnej*, Warszawa 1990.

³ R. Gregorowicz, *Polskie mury. Graffiti – sztuka czy wandalizm?* Toruń 1991.

ze strzałką ku narysowanemu obok owalowi. Pojedyncze wyrazy bywają też dopisywane do wcześniejszych napisów i tworzą z nimi kolejne wypowiedzenia. Tak np. pod tablicą z nazwą ulicy Szewska umieszczono napis PASJA, a pod nazwą ulicy Legionów napisano RZYMSKICH.

Zawiadomienia kilkuwyrazowe mogą się składać z rzeczownika z przydawką przymiotnikową, np.: NAPIS PRÓBNY, DUPA BLADA, BYCZEK ŁYSY, BLOK OPERACYJNY, z rzeczownika z przydawką dopełniaczową (ewentualnie nie samą), np.: STRAJK NZS, KONIEC SPRAYA TEŻ, TELEFON ZAUFANIA 997, rzeczownika z przydawką w formie wyrażenia przymiotkowego, np.: GABRYCHA Z WIDZEWA, ATAK W POLICJĘ, KLOP POD WEZWANIEM ŚW DANOWSKIEGO, CZAS NA EB, a także z przydawką wyrażoną rzeczownikiem występującym w mianowniku, np.: WIDZEW PANY, DUSZEK PIZDUSZEK, ŁKS JUDE, KACZOR PIELGRZYM, KOMUNA GÓWNO, JEŻOL BEBE, RTS KING.

Mogą one też być bardziej rozbudowane, a więc np. składać się z rzeczownika określonego przez dwie przydawki (por. SOBANA OJCIEC PIJAK), przydawkę z jej określeniem (por. NZS ZDECHŁY PIES, ŁKS PAN W ŁODZI, ŁKS KING NA WIEKI, WOLNA STREFA NAPIERDALANIA W RYJA), z zestawienia mianownikowych form dwóch lub trzech równorzędnych rzeczowników (por. GOŁĄBEK § RONDO, OŚWIĘCIM KATYŃ GINEKOLOGIA, WIARA NADZIEJA MIŁOŚĆ), ewentualnie z samych określników (TĘDY DO DOMU TĘDY DO PARKU, DO WC 100 M BIEGIEM 50 M).

Zdarzają się również wykrzyknienia, np.: O TY W ŻYCIU STEFANKI, KURWA JAKI KWIAT PASZCZAK, BROWARZE OJCZYZNO MOJA! ADRIAN TY DUPKU!

Zawiadomienia bądź zawiadomienia i wykrzyknienia łączone są niekiedy w dłuższe zespoły wypowiedzeń niewerbalnych przez jednego piszącego (por. DZIECKO MO TO TWÓJ PRZYJACIEL, MAREK KUCHARSKI!!! GWIZDEK FARBOWANY KLESZCZ), albo przez dopisującego kolejne wypowiedzenie (por. NIEŹLE JEST E TAM).

Znaczną część napisów stanowią zdania. Są wśród nich i takie, w których funkcję orzeczenia pełnią inne elementy niż osobowe formy czasownika (co pozwala je kwalifikować ewentualnie jako równoważniki zdań), a więc np. zwerbalizowane wykrzyknienia (por. PRECZ Z KOMUNĄ, KLER STOP, ŻADNEGO RESPEKTU DLA RASISTÓW), bezokoliczniki (por. SPALIĆ PRZYSTANEK, JEBAĆ NOP, NIE PLUĆ NA ULICĘ, NIE MAZAĆ PO MURACH), z „to” w funkcji łącznika (por. RASIZM TO GÓWNO, MĘŻCZYZNA NIE WYKSZTAŁCONY TO KOBIETA, PUNK TO ESEN-CJA ŻYCIA, BENITO TO POMATKA), z samym orzecznikiem bez łącznika (por. BĘKART HAMULCEM TWOJEJ KARIERY, ŁÓDŹ MOIM MIASTEM ŁKS MOIM KLUBEM, ŻARNOWIEC OK, ELWIS TOLEK

OK), a także z rzeczownikiem w funkcji orzeczenia (por. SZKODA SPERMY DLA OFERMY).

Wśród ewidentnych zdań z orzeczeniem wyrażonym osobową formą czasownika są zarówno pojedyncze, jak i złożone. Przeważają zdania oznajmujące, a między nimi są zawierające formę 1 osoby czasu teraźniejszego (por. UWIELBIAM JOŁĘ, LUBIĘ CHLEB ZE SMALCEM, NIE LUBIĘ NIEBIESKIEGO, MAM UŚMIECH SCHOWANY W KREDKACH), ale nieporównanie więcej jest zdań z orzeczeniem w formie 3 os. lp. (por. REKSIO KŁAMIE, RAKOWSKI JEST BOSKI, ZŁY PORUCZNIK KRAŻY, RAP ŁĄCZY BIAŁYCH I CZARNYCH, WSZYSTKO POZA MOCZEM JEST GÓWNO), rzadziej trafiają się formy liczby mnogiej (por. SNURKI WALCZĄ, MURY KWITNĄ, PRZECIWLOTNICZE KALORYFERY NIE MAJĄ ŻADNYCH SZANS, W ŁODZI RZĄDZOM DEPESE), rzadko też pojawiają się formy czasu przeszłego (por. KUPIŁEM SE NOWY SPRAY, LENIN TEŻ BYŁ SKINEM, WLAŻŁ SKUKLERZYK NA TALERZYK) i czasu przyszłego (por. PUNK NIE UMRZE, JUŻ W TYM SEZONIE WIDZEW ZASIĄDZIE NA TRONIE). Taki dobór form osobowych pozostaje w oczywistym związku z komunikacyjnymi intencjami twórców graffiti. W zdaniach pojedynczych oznajmujących zawierają swoje osobiste wyznania (1 osoba) dotyczące ich własnych zachowań, stanów uczuć w momencie tworzenia (czas teraźniejszy), a częściej jeszcze informują (donoszą) o aktualnych zachowaniach osób trzecich, nie towarzyszących im w momencie nanoszenia napisu na ścianę. Stopień komplikacji zdań pojedynczych zależy i od indywidualnej sprawności językowej piszącego, i od treściowego bogactwa każdego ze zdań z osobna, toteż pod tym względem regularności są trudniejsze do uchwycenia.

W zdaniach pojedynczych żądających pojawiają się przede wszystkim formy 2 osoby liczby pojedynczej (por. MYŚL!, BIJ SKINA, MALUJ MURY, DEPEZOWCA WAL Z GUMOWCA, ZDZICHU WRÓĆ), co się może wiązać z adresowaniem napisów do pojedynczych odbiorców, czytających kolejno napis, a zapewne także świadczy o familiarnym stosunku do potencjalnego odbiorcy. Rzadziej zdarzające się formy 2 osoby liczby mnogiej wyraźniej podkreślają, że apel kierowany jest do zbiorowości (por. POPIERAJCIE STRAJKUJĄCYCH, IDŹCIE BEZ STRZAŁEK DO DOMU) i ma pobudzać do zbiorowych, gromadnych zachowań.

Zupełnie wyjątkowo występują zdania pytajne (por. CZY JUŻ ZABIŁAŚ SWÓJ PŁÓD, KTO MNIE LUBI, KTO TU PISZE?).

Rzadziej niż zdania pojedyncze pojawiają się zdania złożone. Jest ich tak niewiele, że mało uzasadnione wydaje się wprowadzenie ich szczegółowej klasyfikacji. Są wśród nich i współrzędne (por. MY TU BYLI I LALI) i podrzędnie złożone (por. JAK UROSNĘ TO POMALUJĘ ŚWIAT, KTO

RANO WSTAJE TEN SIĘ NIE WYŚPI, TA ŚCIANA JEST PASKUDNA I DLATEGO NIC NA NIEJ NIE NAPISZĘ).

Zdania bywają łączone z innymi zdaniami i wypowiedzeniami niewerbalnymi w zespoły, teksty tworzone przez jednego piszącego (por. KOCHAM JAROCINA A ON O TYM NIE WIE CO MAM ZROBIĆ? ZAPAMIĘTAJ! O WSZYSTKIM ZAPOMNIJ, CHCIAŁBYM CORAZ CZĘŚCIEJ WYRUSZAĆ DO KRAINY MOICH MARZEŃ NIE WIEM MYŚLĘ I ZASTANAWIAM SIĘ CZY NIE ZECHCIAŁABYM SPĘDZIĆ TAM RESZTY MEGO ŻYCIA, CZY ODROBIŁEŚ LEKCJE LECHU? GLEMP) lub powstające w efekcie dopisywania kolejnych wypowiedzeń przez kolejnych (jak się zdaje) autorów (por. KOCHAM SYLWKA WSPÓLCZUJĘ CI. UWIELBIAM JOLĘ A KTO TO JEST JOLA, PIOTRUŚ JA TEŻ JESTEM PIOTRUŚ, KOCHAM M.M. JEŻELI CHODZI CI O MARCINA MACIEJOWSKIEGO TO JA TEŻ). Takich tekstów dłuższych jest na murach niemało, co oczywiście świadczy i o pracowitości twórców, i o swobodzie, jaką się cieszą, mogąc bez przeszkód wykonywać zamierzone zadanie przez kilkanaście, czy nawet kilkadziesiąt minut, ale też tłumaczy się traktowaniem graffiti jako osobliwego, zapewne i wiele dostępniejszego od innych, sposobu publikacji utworów oryginalnych lub też utworów (aforyzmów, dowcipów) zapamiętanych i uznanych za szczególnie godne upowszechnienia. Dopisywanie uzupełnień i komentarzy daje zapewne poczucie udziału w procesie komunikacji mającym wielu uczestników, włączenia się do publicznej dyskusji.

Środki językowe łączone bywają ze znakami pozajęzykowymi. Mogą takimi elementami pozajęzykowymi być przedmioty, na których umieszczane są napisy, a więc prócz wspomnianego już śmietnika, na którym umieszczono napis JADALNIA, jest to też np. samochód syrena z napisem 19 WIOSEN, budynek uniwersyteckiego Wydziału Prawa z napisem PRAWO DE LEWO itp. Używane są też w komunikatach graffiti znaki ikoniczne wykonywane łącznie z tekstami przez jednego autora, jak np. znak krzyża w kole, symbol organizacji NOP w \oplus JEST POZA KONTROLĄ, JEŻOL BEBE z dorysowaną szubienicą, której pętla obejmuje \oplus stylizowane na znak NOP, tak też jak swastyka wisząca na szubienicy obok napisu STOP HITLERYZM, jak sześcioramienna gwiazda, w którą wpisywany jest napis RTS HUJ, jak korona rysowana nad napisami ŁKS lub RTS. Rysunki są ekwiwalentami odpowiednich składników wypowiedzeń, ale są od nich mniej precyzyjne, zostawiają oglądającemu większą swobodę interpretacji. Precyzyjniejsze bywają graficzne symbole konwencjonalne zapożyczenia np. z matematyki, jak choćby znak równości (por. NOP = KLOP, SEX and KLER and ROCKNROLL = 3 LATA WIĘZIENIA, KLER = BÓGACTWO A TY?). Zdarzają się też rysunki-ilustracje, jak rysunek gromadki plemników pod napisem SEX PLUTON.

Wśród 100 losowo wybranych osób przeprowadzono próbkę ankietową w celu zbadania, czy graffiti postrzegane są przez mieszkańców Łodzi i czy któreś z napisów są zapamiętywane, a przez to mają wpływ na zachowania językowe. Około 30% ankietowanych stanowi młodzież w wieku od 16 do 20 lat, następne 30% to ludzie między 20 a 30 rokiem życia, pozostałe 40% to osoby z przedziału wiekowego od 30 do 60 lat.

Pozytywnie na pytanie, czy zapamiętał(a) Pan(i) jakieś napisy umieszczone na murach, domach, tramwajach itp., odpowiedziało 80% ankietowanych, wpisując zarazem zapamiętane napisy. 3% ankietowanych nie podało przykładów, 17% twierdzi, że nie pamięta żadnych napisów, przy czym są to głównie osoby z przedziału wiekowego 40 do 60 lat.

Wśród zapamiętywanych napisów większość stanowią te, w których na czoło wysuwa się funkcja poetycka, a jej wykładnikiem są najczęściej rymy, np.:

- WÓDKA JEST LEPSZA OD CHLEBA BO GRYŻĆ NIE TRZEBA
- NIE MA SEXU BEZ PUMEKSU
- ŚWIAT NALEŻY DO MŁODZIEŻY - STARY ROBI MŁODY LEŻY
- JARUZELSKI SMOK WAWELSKI
- ŁKS KRÓLEM JEST
- BUŁĘSA Z BALCERONEM
- WESOŁEGO NOWEGO YORKU
- ANI PEPSI ANI KOLA NIE ZASTĄPI CI JABOLA
- MĘŻCZYŻNI SĄ JAK KIBLE ALBO ZASRANI ALBO ZAJĘCI

Zapamiętywane są także napisy o funkcji pozornie referencjalnej, humorystyczne. Ich komizm jest efektem zamierzonym przez piszącego, np.:

NAJGORSZY JEST POCZĄTEK MIESIĄCA, SZCZEGÓLNIPIERWSZE 30 DNI

- TU LEŻY PIES POGRZEBANY
- TANIE WINA SĄ DOBRE BO SĄ DOBRE I TANIE
- RYCZĄCE ŚLIMAKI
- ZA DUŻO SEKSU ZROBI Z CIEBIE KRÓTKOWIDZA
- WYCINAJĄC DRZEWA OSZCZĘDZASZ MAKULATURĘ
- ZOSTANĘ KSIĘDZEM TAK JAK MÓJ OJCIEC

Wśród zapamiętywanych napisów o funkcji ekspresywnej znajdują się przeważnie te, które wyrażają sympatię bądź antypatię do klubów sportowych, np.:

LEGIA ŻYDY RTS KING ŁKS PANY
WIDZEW KRÓL ŁKS OK, PANY WIDZEW - HUJE
LEGIA, ŁKS - DWA PEDAŁY, CAŁY ROZUM PRZEJĘBAŁY,

także niektóre wyznania o charakterze osobistym:

KOCHAM WSZYSTKIE DZIWKI Z RADOGOSZCZ WSCHÓD
NIM UWIERZYŁEM PRZEGRĄŁEM ŻYCIE

humorystyczne: BOZIA KING! i wulgaryzmy: SRACZ, KURWA, DUPA.

Z napisów z formalnymi cechami impresywnymi ankietowani pamiętają te, które – jak można sądzić – są dla nich w jakiś sposób konieczne, np.:
**NIE WYCINAJ LASU BO I TY MOŻESZ ZOSTAĆ PARTYZANTEM
 JEŻELI ALKOHOL PRZESZKADZA CI W NAUCE TO RZUĆ
 SZKOŁĘ**

**PRZYGOTUJ SIĘ NA NAJGORSZE A BĘDZIESZ MILE ROZCZA-
 ROWANY**

WYPUŚCIĆ RYBY Z PUSZEK

bądź w jakiś sposób wyrażają ich przekonania:

KOP W NOP

NISZCZ RASIZM

PLUĆ NA ŁKS

LECHU – WYNOŚ SIĘ

BOŻE CHROŃ MNIE PRZED KOŚCIOŁEM

Porównując materiał zebrany z ankiet z materiałem zebrany bezpośrednio z budynków, ogrodzeń, tramwajów dostrzec można pewne różnice dotyczące funkcji mowy, jakie są przez te napisy realizowane. W analizie graffiti brano pod uwagę wykładniki formalne danych funkcji, nie zaś intencje piszącego. Mając to na uwadze można stwierdzić, że często napisy łączą w sobie kilka funkcji, np. funkcji referencjalnej towarzyszą ekspresywna czy poetycka, funkcja ekspresywna towarzyszy impresywnej, bądź napis realizuje równocześnie funkcję ekspresywną, impresywną i poetycką. Jak już wspomniano wcześniej, ankietowani zapamiętują głównie te napisy, w których widoczna jest funkcja poetycka (występująca bądź samoistnie, bądź w połączeniu z innymi). Z bezpośrednich obserwacji zaś wynika, że dominującą jest funkcja ekspresywna, bo aż 60% napisów wykazuje cechy, które pozwalają traktować je jako teksty o funkcji ekspresywnej. Jest tutaj pokaźna grupa wyznań typu:

KOCHAM CIĘ

A JA I TAK CIĘ KOCHAM

KOCHAM PRZEMKA KOZŁOWSKIEGO Z RETKINI

POZDRAWIAM ŚWIRÓW

są także napisy, których treść wyraża sympatię bądź antypatię do pewnych ugrupowań młodzieżowych:

KOCHAM DEPESCHE MODE EDZI R

PUNK TO ESENCJA ŻYCIA

HEAWY METAL KING

W ŁODZI RZĄDZOM DEPESE

i inne, które w ankietach są odnotowywane sporadycznie.

Na pytanie, czy któreś z zapamiętanych napisów są wykorzystywane w rozmowach 20% odpowiedziało, że tak, z tym, że 16% to ludzie młodzi, poniżej 30 roku życia, a tylko 4% to ludzie mający powyżej 40 lat. Z ankiet wynika, że w rozmowach wykorzystywane są napisy o charakterze aforyzmów:

PRZYGOTUJ SIĘ NA NAJGORSZE A BĘDZIESZ MILE ROZCZAROWANY

**CAŁY NASZ CHULIGAŃSKI TRUD TOBIE OJCZYZNO
W TRUMNIE Z BALTONY WYGLĄDASZ JAK ŻYWY**
oraz zawiadomienia ekspresywne typu: **ŁKS JUDE, WIDZEW KRÓL,
WIDZEW HUI.**

Młodzież przyznaje się do powtarzania wulgaryzmów i rymowanek:

**FUCK YOU!, TY LUJU, CIĄG SIĘ, CYCKI CIĘ BOŁĄ
ŻADNA KURWA NIE DA CI TEGO CO DAJĄ CI KLOCKI LEGO
PIJĘ MLEKO PROSTO OD KROWY PIERDOŁĘ ŁÓDZKI KLUB
SPORTOWY**

NIE BIJ ŻYDA – ŻYD SIĘ JESZCZE PRZYDA

Jeden z respondentów odpowiada, że napisy są wykorzystywane w rozmowach, jeśli są humorystyczne, zawierają śmieszny bądź ciekawą myśl. Do takich należą zapewne:

**SZCZĘŚLIWEGO NOWEGO YORKU
UWAGA NA NISKOLATAJĄCE ANIOŁY
BÓG CHCIAŁBY CIĘ WIDZIEĆ CZĘŚCIEJ W KOŚCIELE – NIECH
SOBIE POWIESI MOJE ZDJĘCIE**

38% respondentów uważa, że napisy są śmieszne, dla 21% osób są one obojętne, zaś najmniej, bo 20% uważa je za bulwersujące i są to głównie osoby z przedziału wiekowego od 40 do 60 lat. 10% ankietowanych uznaje, że zarówno śmieją, jak i bulwersują, dla 6% są tak śmieszne, jak i obojętne, zaś 5% uważa, że są śmieszne, obojętne i bulwersujące.

60% ankietowanych uznało, że większość napisów to wulgaryzmy, 9% twierdzi, że najwięcej jest humorystycznych, ten sam odsetek uważa większość napisów za niezrozumiałe. Dla 15% przeważająca ilość to wulgaryzmy i dowcipy, dla 6% napisy wulgarne i niezrozumiałe, zaś dla 1% humorystyczne i niezrozumiałe.

W ankiecie poproszono także o uzupełnienie sformułowań: **W KINIE KAPITOL..., UWOLNIĆ..., NISZCZ..., ŻADNEGO RESPEKTU..., ZŁY...,** jeśli w jakiś sposób kojarzą się z napisami na murach.

Napis **W KINIE KAPITOL...** uzupełniło 49% respondentów. 36% to na pewno uzupełnienia związane z graffiti, czyli

W KINIE KAPITOL GWAŁCĄ ZAKONNICE
i przekształcenia tego napisu:

W KINIE KAITOL GWAŁCĄ CZAROWNICE

W KINIE KAPITOL RŻNĄ ZAKONNICE

Pozostałe 13% to inne luźne skojarzenia, dotyczące granych filmów, atmosfery w kinie itp., nie mające prawdopodobnie nic wspólnego z napisami na murach.

Wezwanie **UWOLNIĆ...** uzupełniło 58% ankietowanych. Trudno określić, czy wszystkie z nich stanowią skojarzenia z napisami na murach, ale nie

można tego wykluczyć, gdyż niektóre z napisów funkcjonują jak schematy, w których wymienia się tylko jeden z elementów. Do takich właśnie schematów należy zaliczyć sformułowanie UWOLNIĆ kogo?, co?, od czego? Nie można także wykluczyć przypadku, że niektóre z odnotowanych w ankietach napisów nigdy nie wystąpiły w graffiti, a zostały tylko utworzone przez respondenta, który zna schemat. Wśród uzupełnień pojawiły się:

UWOLNIĆ orkę 12%
słonia 19%

poza tym: zakładników, komunistów, kryminalistów, robotnika, Grobelnego, Trynkiewicza, Kowalskiego, kobiety, skina, wszystkich itp.

Do sformułowania NISZCZ... funkcjonującego także jako schemat dopisywano:

rasizm (nazizm, nazi) 28%
zielen (i warianty tego napisu) 6%
skinów, komunę, Żydów i inne.

Ogółem napis uzupełniło 52% ankietowanych.

Wezwanie ŻADNEGO RESPEKTU... uzupełniło 44% ankietowanych.

Najczęstsze skojarzenia to:

ŻADNEGO RESPEKTU dla rasizmu (rasistów)
dla starszych
dla władzy
dla świeżo pomalowanych ścian

W ten schemat wpisywane są najczęściej osoby, instytucje, ugrupowania czy „zjawiska” darzone niechęcią przez inne osoby, ugrupowania, np.:

ŻADNEGO RESPEKTU dla Kościoła, kleru, NOP, faszystów, Żydów, ciuli, szkoły, policji, oszołomów, dla powagi itp.

Ostatnia była prośba o dopisanie skojarzeń do epitetu ZŁY. W tym wypadku napis uzupełniło 41% ankietowanych, trudno jednak uznać większość z nich za skojarzenia związane z graffiti. Takimi nie są na pewno: zły pies, zły gust, zły człowiek. Z murów pochodzą zaś: ZŁY PORUCZNIK, ZŁY PORUCZNIK KRĄŻY, ZŁY PORUCZNIK GWAŁCI.

Z ankiet wynika, że znaczny odsetek ankietowanych kojarzy pewne sformułowania z napisami na murach i potrafi je uzupełnić. Często napisy są przekształcane i właśnie w takiej przekształconej formie pojawiły się w ankietach, np. napis W KINIE KAPITOL GWAŁCĄ ZAKONNICE przez młodzież odnotowywany jest jako napis w KINIE KAPITOL RŻNĄ ZAKONNICE, zaś jeden z respondentów napisał: W KINIE KAPITOL GWAŁCĄ ZAKONNICE. Podobnie pojawiają się różne warianty uzupełnień wezwań: UWOLNIĆ..., NISZCZ..., ŻADNEGO RESPEKTU..., np. UWOLNIĆ SMOKA to zapewne przekształcenie niezbyt dokładnie zapamiętanego napisu UWOLNIĆ SŁONIA. Dostrzeżone przeze mnie napisy o początku UWOLNIĆ... to:

UWOLNIĆ RYBY Z KONSERW
 UWOLNIĆ WSZYSTKIE MROŻONE TRUSKAWKI
 UWOLNIĆ KAWĘ Z MŁYNKÓW

a ich pierwowzoru należy doszukiwać się zapewne w zapomnianym już napisie: UWOLNIĆ WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCYH. Są więc pewne schematy składniowe, w których można wymieniać pewne elementy i które mogą występować na murach w różnych wariantach. Te różne warianty zapamiętywane są przez czytających graffiti, przez co utrwała się sam schemat i w efekcie ankietowani sami tworzą wypowiedzenia, które swą budową przypominają graffiti.

Nie wszyscy ankietowani wpisywali skojarzenia związane z graffiti, często pojawiały się jakiś inne, bądź w ogóle nie było skojarzeń. Takich różnych odpowiedzi udzielały najczęściej osoby powyżej 40 roku życia. Część tych innych uzupełnień to zapewne odwzorowania schematu.

Entuzjastycznie na ankietę zareagowała młodzież. Świadczy to o tym, że graffiti stanowi jeden z elementów szeroko pojętego tła kulturowego. Napisy są zauważane, zapamiętywane i – co dla nas ważne – wykorzystywane w rozmowach. W ten sposób graffiti mogą wpłynąć na upowszechnienie się pewnych wyrazów czy całych układów składniowych.

Negatywne są wzory, jeśli weźmiemy pod uwagę wulgaryzmy, a przypomnijmy: 60% ankietowanych uznało, że ich jest najwięcej. Ryzykowne jest także powtarzanie wypowiedzeń z błędnymi formami wyrazów, choć z zamierzenia te błędne formy stanowią istotę komizmu danych napisów. Nie zawsze jednak czytający rozumieją zamiar stylizacji, a zapamiętane formy mogą uważać za poprawne:

NISZCZ ZIELEŃ I DEPTAJ TRAWNIKI
 POSZŁEM NA NIESZPORY – L. WAŁĘSA
 KRYCHA CHŁO W SOBOTĘ

Za pozytywne należy uznać wyrabianie przekonania o tym, że język jest wspaniałym narzędziem komizmu. Dostrzeżenie tego faktu mobilizuje do wykorzystywania różnych znaczeń wyrazów, do zabawy słowem.

Obserwując graffiti można dostrzec to, co odnotowywane jest szczególnie w ostatnich latach – wzmożony wpływ języka angielskiego. Pojawiają się całe zdania w języku angielskim:

I HATE MYSELF AND I WANT TO DIE!!!
 PUNX § SKINS UNITED AGAINST RACIZM
 I LOVE GUNS'N'ROSES

wyrażenia: RED POWER, BLUE GANGSTA, WHITE SHIT i wyrazy. Odnotowuje się także teksty mieszane (makaronizowane), złożone ze słów polskich i angielskich: RTS HOOLIGANS WIDZEW, RADOGOSZCZ THE BEST, KLER GO HOME – FUCK AUT!!!, ONLY RTS. Niestety wśród napisów obcojęzycznych znaczną część stanowią wulgaryzmy i one pojawiły się w ankietach.

Przypomnijmy jednak, że nie tylko młodzież dostrzega napisy na murach i wzoruje się na nich. Są one zauważane przez wszystkich bez względu na wiek, płeć i wykształcenie. Ankietowani ustosunkowują się do nich i potrafią je powtórzyć i już to świadczy o wpływie graffiti na zachowania językowe ludzi.

Алиция Шуберт, Казимеж Михалевски

ЛОДЗИНСКИЕ НАСТЕННЫЕ НАДПИСИ (ГРАФФИТИ)

В статье рассматриваются синтаксические конструкции настенных надписей и анализируется вопрос воздействия граффити на языковое поведения представителей городского общества.

Степень формальной сложности этих подписей различна. Довольно часто встречаются (также однолексемные) неглагольные высказывания, но также и предложения (в том числе и сложные) и тексты состоящие из нескольких высказываний.

Языковые средства зачастую соединяются с внеязыковыми. Это могут быть предметы, на которые нанесены надписи или рисунки, выполненные вместе с текстами.

Анкетный опрос показал, что 80% городских жителей запоминает настенные надписи и может их цитировать. 20% опрошенных использует граффити в разговорах. Респонденты умеют также дополнять формулировки, являющиеся началом настенных надписей, что свидетельствует о том, что в их сознании фиксируются схемы, согласно которым можно создавать высказывания, напоминающие своим построением граффити.